

J.K.ROULINGNING “HARRY POTTER” ASARIDA SON ARXETIPLARINING O‘RNI

Umarov Umidjon Akram o‘g‘li

Buxoro davlat universiteti mustaqil tadqiqotchisi (PhD)

E-mail: umidjon02121996@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqola uch son arxetipining adabiy kontekstlarga ta'sirini tahlil qiladi va uning xilma-xillikdagi birlikni anglatishini ta'kidlaydi. J.K. Roulingning Harry Potter asarida bu arxetip, ya'ni 3 raqami, qahramonlar – Garri, Germiona va Ron – o'rtasidagi hamkorlik va uyg'unlikni ifodalashini ochib beradi. Maqolada qahramonlar o'rtasidagi munosabatlarning ahamiyati va ularning birgalikda harakat qilishining natijalari ko'rsatilgan. Janjal va kelishmovchiliklarga duch kelsalar ham, ular doimo bir-birlariga yordam berib, birlikni saqlashga intilishadi. Ularning birga harakat qilishi va bir-birlarini himoya qilishi, optimizm va juda kuchli do'stlikni anglatadi, bu esa “Harry Potter” asarida uch son arxetipining muhimligini yanada oshiradi.

Kalit so‘zlar: Uch son arxetipi, ramzlar, mukammallik, Garri, Germiona va Ron.

Kirish. Arxetiplar butun dunyodagi odamlar uchun meros bo‘lib o‘tgan xotira va tajribadan kelib chiqadigan universal psixikaga ega va bu g‘oya shaxsiy ongsizlikdan alohida talqin qilinadi, chunki jamoa ongsizligi shaxsning tajribalarini o‘z ichiga olmaydi. Bu barcha insonlarga xos bo‘lgan umumiy ko‘rinishdir. Umumiy ongsizlikda arxetiplar yoki oldingi avlodlardan meros bo‘lib qolgan mavjud tasvirlar mavjud. Adabiy arxetiplar shunchaki asl ongsizlik tajribalaridan qayta tiklangan nusxalardir. Ular adabiyotda takrorlanadigan ramzlar yoki mavzularni o‘z ichiga olishi mumkin va bu inson tabiati odatiy naqshlarini belgilaydi.

Asosiy qism. Asrlar mobaynida turli madaniyatlar va e'tiqod tizimlarida raqamlar va koinot o'rtasidagi murakkab munosabatlarga bo'lgan qiziqarli qarashlar yuzaga kela boshlagan va raqamlarni ularning raqamli qiymatidan ko'ra o'zida mujassam qilgan chuqurroq ma'noga ega bo'lgan belgilar sifatida, ya'ni son arxetiplari sifatida o'rganish boshlangan. Bu arxetiplar ramz arxetiplari negizida shakllangan. Yozuvchilar va kitobxonlar bu arxetiplarning adabiy ahamiyati natijasida murakkab timsollarni chuqur o'rganishlari mumkin bo'lgan. Ushbu arxetiplar nafaqat dunyoni tushunish uchun kuchli ramzlar, balki murakkab mavzular va umuminsoniy haqiqatlarni yetkazish uchun adabiyotda to'qilishi mumkin bo'lgan hikoya vositasi sifatida ham xizmat qiladi. Umuman olganda, adabiyotda son arxetiplarini o'rganish raqamlarning voqelikni idrok etish usullarini shakllantirish va madaniy rivoyatlarimizni boyitish usullarini tushunish uchun ijodiy va o'ylantiruvchi yo'lni taqdim etadi.

Ko'plab mualliflar, jumladan Jozef Kempbell, Karl Yung, Dante Aligyeri, Jeyms Joys, T.S. Eliot va Umberto Eko o'zlarining asarlarida son arxetiplarini o'rganishgan. Mifologiya va qahramonning sayohati bo'yicha tadqiqotlari bilan mashhur bo'lgan Jozef Kempbell hikoyalar va afsonalarda raqamlarning ramziy ma'nosi haqida so'z yuritadi. Karl Yungning arxetip nazariyalari raqamlarni adabiy ramz sifatida talqin qilishni o'z ichiga oladi. Dante Aligyeri o'zining "Ilohiy komediya" epik asarida Muqaddas Uch Birlikni anglatuvchi uchta raqamni qo'llash orqali odamlarning adabiyotdagi raqamlarga qarashini o'zgartiradi. Jeyms Joys ham asarlarida raqamlarning ramziy qo'llanilishidan foydalanadi. Eliot o'z she'rlarida vaqt, davrlar va tajriba haqida chuqurroq ma'noga ega bo'lgan turli xil sonli ishoralardan foydalanadi. Semiotik tahlili bilan tanilgan Umberto Eko raqamlarning adabiy matnlarda timsol sifatida ishlatilishini o'rganadi, bu esa chuqurroq o'qish imkonini beradi. Ushbu mualliflarning asarlari raqamlarning adabiy arxetip bo'lib xizmat qilish usullarini chuqurroq tushunishga yordam beradi va o'quvchilarga ko'p darajalarni o'rganishga imkon beradi. Bundan tashqari, son arxetiplari va ularning rolini o'rganish haqidagi nazariyalarni Ruth Drayerning "Numerology: The Power in

Numbers”, Annemari Shimmelning “The Mystery of Numbers” va Kris Swankning “Harry Potter Numerology: One (Unity)” asarlarida ham topish mumkin.

Son arxetiplari g'oyasi turli madaniyatlar va e'tiqod tizimlarida sezilarli ahamiyatga ega va bu arxetiplar adabiy asarlarda raqamlarning miqdor ma'nosidan ko'ra falsafiy nutq va adabiyotga ta'sir ko'rsatadigan chuqurroq ma'nolarni ifodalash uchun qo'llanadi.

Uch son arxetipi adabiy kontekstlarda tez-tez turli xil mavjudotlar o'rtasidagi hamkorlik va uyg'unlik mavzularini ta'kidlash uchun ishlatiladi, u xilma-xillikdagi birlikni anglatadi.

“Harri Potter” asaridagi ma'lum raqamlarning takrorlanishi adabiyotda muhim rol o'ynashini ta'kidlab o'tish kerak, ya'ni J.K. Rouling o'z ishida ulardan ramz arxetiplari sifatida foydalanadi. Ushbu asar orqali ko'plab muvaffaqiyatli mavzularni o'rganish mumkin va uch son arxetipi, ya'ni “3” raqami, bu asarda o'ziga xos ahamiyatga ega.

“Harry Potter” asarida uchraydigan uch son arxetipi Garri, Germiona va Ron uchta kuch ekanligini anglatadi va ular orasidagi birlikni ifodalaydi. Garry Potter asarning bosh qahramoni va qahramonlikni ifodalaydi. Garryning jasorati va mardligi, uchlikdagi liderlik rolini ifodalaydi. Ron Uezli do'stlik, sadoqat va tartibni saqlab turish ramzi sifatida talqin qilinadi. Uning murosasi va hissiyati, uchlikdagi balansni saqlash uchun zarur hisoblanadi. Germiona Grendjer esa aqlli va bilimdon qahramon sifatida yuqori ta'limi va strategik fikrlashi bilan ajralib turadi. Germiona, uchlikdagi bilim va urf-odatlar uchun zarur bo'lgan signalni taqdim etadi.

Ular doimo birga bo'lishadi va bir-birlariga yordam berishadi. Agar ular janjal va kelishmovchiliklarga duch kelsa ham, ular oxir-oqibat bir-birlari bilan birlashadilar va kurash davomida bir-birlariga yordam berishadi. Bu ularning birligini va birgalikda harakat qilishini ko'rsatadi. Ular odatda bir-birlarini

himoya qilishadi va kimsasiz va qorong'u joylarda yorug'lik keltiradilar. Masalan, Garri qabristondan qaytganidan so'ng, Ron va Germiona unga tasalli berish uchun uning yonida bo'lishadi va bu ularning birdamligi va optimizmini ko'rsatadi.

Bundan tashqari, "Harry Potter" asarida to'rt son arxetipi ham qo'llangan. Masalan, Tri-Wizard turnirida to'rtta chempion bor. 4 raqami to'liq doira va yaxlitlikni ifodalaydi. 4 ta chempion turli maktablardan (Garri va Sedrikdan tashqari) va bu 3 ta maktabning birlashishi va bir-biri bilan muhim musobaqada bo'lishini anglatadi. Durmstrang - sovuq, qorong'u akademiya va Beauxbatons buning aksi. Xogvarts baxtli muhitda, shuning uchun birgalikda ularning 4 ta chempioni muvozanatlashgan: biri qat'iy erkaklar akademiyasidan, ikkinchisi yorqin ayollar akademiyasidan va ikkitasi aralash.

Muxtasar qilib aytadigan bo'lsak, son arxetiplarini o'rganish turli madaniyatlar va dunyoqarashlarda raqamlarga ega bo'lgan ramziy talqinlarning murakkab tarmog'ini va ahamiyatini ochib beradi. Har bir son arxetipi uyg'unlik va muvozanatni anglatuvchi uch raqamining kuchli ramziyligidan tortib, yakuniylik va donolikni anglatuvchi yetti raqamining ruhiy va o'n ikki raqamining yaxlitlik va tartibni anglatuvchi ma'nolarigacha, dunyoni ko'rish uchun turli xil obyektivlikni taqdim etadi. Ushbu raqamlarning ma'nosi va ramziyligini o'rganish orqali biz koinotni boshqaradigan asosiy modellar, shuningdek, ular bilan o'zaro bog'liqligimiz haqida ko'proq bilib olishimiz mumkin.

Xulosa. Xulosa qilib aytishimiz mumkinki, uchlik arxetipi kishi va rivojlanish jarayonida muhim ahamiyatga ega. "Garry Potter" asarida, uchta asosiy qahramon – Garry, Ron va Germiona – uchlikning eng yaxshi misoli hisoblanadi. Ularning do'stligi va birgalikdagi ishlari asarning markaziy elementi bo'lib, muhim hayotiy darslarni taqdim etadi. "Garry Potter" asaridagi uch son arxetipi, asar voqealarining rivojlanishini va qahramonlar o'rtasidagi aloqalarni

yanada teranlashtiradi. Ularning hamkorligi va birgalikda harakat qilishlari, jamoaviy ish va do'stlikning ahamiyatini ta'kidlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Akram o'g'li, U. U. (2024). Literary Significance of Number Archetypes. Buletin Antropologi Indonesia, 1(2), 7-7.
2. Akram o'g'li, U. U. (2024). THE IMPORTANCE OF ARCHETYPE STUDIES IN LITERATURE. XALQARO ILMIY-AMALIY KONFERENSIYALAR, 1(1), 282-286.
3. Akram o'g'li, U. U. NEGATIVE REPRESENTATION OF WHITE COLOR ARCHETYPE IN "HARRY POTTER AND THE GOBLET OF FIRE".
4. Akram o'g'li, U. U. SIGNIFICANT FEATURES OF COLOUR ARCHETYPES IN ENGLISH LITERATURE.
5. Akram o'g'li, U. U., & Sohob o'g'li, X. N. (2023). Literary analysis of the distinctive features of archetypes and metaphors. Journal of innovations in scientific and educational research, 6(3), 10-16.
6. Akram o'g'li, U. U., & Raximovna, S. Z. (2022). THE SYMBOL OF MIRROR IN ENGLISH CHILDREN'S LITERATURE AND ITS FANTASTIC FEATURES. Евразийский журнал академических исследований, 2(2), 70-74.
7. Akram o'g'li, U. U., Sohob o'g'li, X. N., & O'ktamovna, Y. H. (2022). THE IMPORTANCE OF RIDDLES, PROVERBS AND TONGUE TWISTERS IN UZBEK CHILDREN'S LITERATURE. Евразийский журнал академических исследований, 2(2), 75-77.
8. Rakhimovna, S. Z., & Akram o'g'li, U. U. UDC: 82.091 THE DEVELOPMENT OF ENGLISH CHILDREN'S LITERATURE AND ITS REPRESENTATIVES. SCIENTIFIC REPORTS OF BUKHARA STATE UNIVERSITY, 29.

9. Sohib o'g'li, X. N., & Akram o'g'li, U. U. (2022). HISTORY OF UZBEK FOLKLORE GAMES AND THEIR PLACE IN CHILDREN'S LIVES. Евразийский журнал социальных наук, философии и культуры, 2(2), 403-408.

10. Umarov, U. (2023). ANALYSIS OF GOTHIC GENRE ELEMENTS IN THE WORKS OF ENGLISH CHILDREN'S LITERATURE. ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz), 42(42).

11. Umarov, U. (2023). Characteristic features of hero archetype in the example of Harry Potter. ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz), 42(42).

12. Umarov, U. (2023). PLANTS SYMBOLIZING HUMAN CHARACTER AND APPEARANCE IN THE XX TH CENTURY UZBEK POETRY. ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz), 42(42).

13. Umarov, U. (2023). REALISM ELEMENTS IN THE NOVEL" A FAREWELL TO ARMS" BY ERNEST HEMINGWAY. ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz), 42(42).

14. Umarov, U. (2023). THE DEVELOPMENT OF UZBEK CHILDREN'S LITERATURE AS A SPECIAL LITERATURE AND ITS FEATURES. ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz), 42(42).

15. Umarov, U. (2023). The significant role of archetypes in children's education. ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz), 42(42).